

נעילה שלילית ביום
המסחר האחרון של
השנה בבורסת ת"
כתבי שוק ההון

הרשתות עשויות
לאבד מיליונים בגלל
ה-NFL. סוף עידן
שירות כלכליסט

שף זוכה כוכב
מישיל: תשכחו מכל
מה שידעתם, זו
שירות כלכליסט

פנאי במה מוזיקה קולנוע וטלוויזיה ספרות אוכל אמנות ועיצוב אופנה כושר

"הנוף הכי ישראלי בעיניי הוא זה שנוצר בסטודיו"

מחומרים יומיומיים מקימה שירלי וגנר בסטודיו שלה בניו יורק מיצגי ענק של נופים ודימויים ארצישראליים תמימים, מצלמת אותם - וממהרת להרוס. האסתטיקה הלא גמורה של העבודות מאפשרת לצופה להתחבר לחוויה הנוסטלגית, אבל בה בעת להבחין בפער שבין המיתוס למציאות
דנה גילרמן 05.09.12 10:02

תגיות: שירלי וגנר מוסף באזז

אמנית שירלי וגנר (42) בחרה לעשות את המעשה הכי מוזר שישראלי יכול להעלות על דעתו: היא החליטה להיות תיירת בישראל. את הרעיון הגתה לפני כעשור, במהלך לימודי תואר שני בייל, כשהתבקשה להגיש הצעה למלגת נסיעה. "כתבתי הצעה מאוד מפורטת על נסיעה לישראל כתיירת, וכמעט זכיתי במלגה לזה", היא מספרת בראיון טלפוני מניו יורק. "אבל בסוף מטעמי ביטחון לא אישרו לי לנסוע, כי לא רצו לקחת עליי אחריות במסגרת התוכנית". בתגובה החליטה לצאת לטיול על חשבונה.

שירלי וגנר בסטודיו שלה. "תליתי מחוץ לסטודיו את כל הדברים שהבאתי מהארץ, ובכל פעם הזמנתי אנשים אחרים להצטלם לאחור הישראלי" בסביבות שיערת

"הגעתי לארץ ואמרתי לאבא שלי שאני רוצה לנסוע לטייל כמו שעשינו כשהיינו ילדים", היא מספרת. "ככל שהתקרבה הנסיעה הבנתי שאני רוצה לעבור את המסלול של כל הקרבות המיתולוגיים, ששת הימים, יום כיפור. גדלתי על זה שאבא שלי שירת במלחמה, נפצע בה והיה גיבור. מצאתי את עצמי פתאום בגיל 30 מתחברת לפנטזיית הילדות הזאת, והלכתי איתה עד הסוף. בטיול הזה גם התחוויר לי שאבא שלי, הגיבור שדמיינתי, בכלל לא היה גיבור. בסך הכל נשפך עליו קפה רותח וכך הוא הגיע לבית חולים".

"התפוצצות עם עקבות טרקטור", 2006. "קן התפר שבין הגעגועים למקומות ולנופים שכבר אינם לבין המודעות לבעייתיות שבהם"

אז איך נוצר אצלך המיתוס "אבא גיבור"?

"אף אחד לא מבין. אבא אומר שנסיונות פציעתו היו עובדה ידועה. אולי ידעתי ואולי לא, מה שמשנה זה המקום שאתה עובד ממנו היום, וזה הדבר שבחרתי להתחבר אליו - ההתפכחות מהאב, מהגיבור, מהארץ".

מולדת מנייר, בד וצמר גפן

במסגרת טיול השורשים המקורי שארגנה לעצמה בילתה וגנר, שעזבה את הארץ ב-1997, ימים שלמים גם בארכיונים ובמוזיאונים הנצחה, נסעה בין קיבוצים ואספה פריטים רבים שקשורים לעברה של המדינה. "חזרתי לסטודיו בניו יורק עם שתי מזוודות ענק מלאות בחומרים", היא מספרת. "חולצות קיבוץ של פעם, מדים של חיילים בריטים ושל חברי ההגנה, ואפילו כדי חלב וכדורי רובה ישנים". בהשראת צילום שראתה בספר "צילום בפלסטין/ארץ ישראל בשנות השלושים והארבעים", שכתבה רוני סלע, ובו זוג מצולם פעם כישראלים ופעם כפלסטינים, החליטה להפוך את הסטודיו לצלמנייה ולהזמין אנשים למשחקי זהויות.

"תליתי מחוץ לסטודיו את כל הדברים שהבאתי מהארץ, ובכל פעם הזמנתי אנשים אחרים להצטלם לאחר הישראלים בסביבות שיצרתי", היא מספרת. "זה היה ניסיון לבדוק ארכיטיפים ישראליים היסטוריים כשה'שחקנים' הם אמריקאים, כלומר מנקודת מבטם של אלה שמחוץ. היו בנות קיבוץ לבושות חולצות רקומות ושמלות לבנות, היו רוקדי הורה במכנסי חאקי, גופיות וסנדלים, והיו חיילים. היה מדהים לראות שגם כשהלבשתי בחורים בני 20 מניו יורק במדי צה"ל אותנטיים הם עדיין נותרו לא-חיילים.

"אני חושבת שמה שמשך אותי לתהליך הזה הוא לא רק לחזור לקלישאות הישנות כדי לבחון אותן מבחוץ, תוך הקמת תפאורות ומעין צלמנייה של פעם בסטודיו, אלא ההתעסקות בעצם החוויה שלי - מישהי שנמצאת במקום זר ומנסה לשחזר בו זיכרון וחוויה של מקום אחר. אבל עם הזמן הדמויות החלו לחזור על עצמן. האנשים פחות עניינו אותי, והבנתי שהפורטרט שהכי מעניין אותי והכי ישראלי בעיניי הוא הנוף שנוצר בסטודיו עצמו".

"קיבוץ", 2001. "ניסיון לבדוק ארכיטיפים ישראליים היסטוריים עם 'שחקנים' אמריקאים" צילום: שירלי וגנר

בעקבות ההבנה הזאת החלה וגנר לפסל את נופי הארץ בסטודיו שלה. היא בנתה תפאורות ענק מחומרים יומיומיים - ניירות, ספוגים, צמר גפן, בדים - ובמצעותם יצרה את מאפייני נוף ילדותה המיתולוגיים: חורבות ברמת הגולן, שדות עמק יזרעאל, דיונות, שדות שיבולים, קקטוסים, הריסות, מבנים חשופים, פיצוצים, חומה ומגדל,

כל הסמלים הלאומיים שהפכו להיות חלק מהמאגר הוויזואלי הקולקטיבי. את שדה השיבולים ואת האיקליפטוסים יצרה משכבות של חיתוכי נייר, את אלף הקקטוסים בשדה רקמה במשך שנה ואחר כך תלתה על חוטי דיג, עמק יזרעאל נוצר מבדים, שטיחים ולבד, הפיצוץ הגדול נוצר מניירות פרגמנט, מגזרות נייר וצמר גפן.

האם את מרגישה שנקודת המבט החיצונית חיונית ליצירה שלך, או שהיית יכולה לעסוק באותם נושאים גם אם היית גרה בישראל?

"במשך שנים חשבתי שנקודת המבט שלי היא תוצר של המיקום שלי, כי רק כשהגעתי לניו יורק התחלתי לעסוק בשאלות של זהות וישראליות, לפרק את הישראליות לגורמיה ולתהות מה זה אומר להיות ישראלית. כמו כל הדור שלי, גם אני התחנכתי בבית הספר לאמנות על פירוק ומשחק בסמלים, אבל בתקופת המדרשה לא ממש הצלחתי להפנים את כל העיסוק של המורים שלי בגרניום, בכאפייה ובטרומפלדור. זה התעורר אצלי רק כשהגעתי לניו יורק. אבל היום, אחרי עשור של התעסקות בתכנים האלה ממקום פרטי ושקט יותר, אני לא חושבת שחובה שאעסוק בהם מבחוץ. אני רואה את עצמי עובדת באופן דומה בתל אביב."

"שדה קקטוסים", 2007. "בטיול עם אבא שלי בעקבות קרבות מיתולוגיים התחוויר לי שהוא, פצוע המלחמה, בכלל לא היה גיבור. בסך הכל נשפך עליו קפה רותח וכך הוא הגיע לבית חולים"

לבנות כדי להרוס

רק מעטים מהאובייקטים שווגנר יצרה בסטודיו שלה נהפכו אחר כך לפיסול ממשי - למשל מגדל השמירה, שהוצג במוזיאון איקס במנשגלדבאך בגרמניה ב-2007 ובגלריה דנה בקיבוץ יד מרדכי השנה, ועקבות הטרקטור על הדיונות שעשתה מ-200 יציקות קרמיקה והציגה במוזיאון Goch בגרמניה. מרבית הסביבות שיצרה נועדו רק לצילום ולא לתצוגה, ולאחר הצילומים הן נהרסו.

"בעצם זו עשייה מאוד אינטימית", אומרת ווגנר. "כשרואים רק את הסט, הדימוי מתפרק לגמרי. תוך כדי עבודה אני כבר מביאה בחשבון איך זה ייראה בפריים של המצלמה. מבחינתי האתגר הוא למסגר את החלל שבו אני עובדת לתוך צילום, לדחוס חלל תלת־ממדי לדו־ממד. בעצם החשיבה היא קצת חשיבה של ציור. ציור נבנה מאחורה לקדימה, מהבד לצופה, ולאט לאט השכבות יוצרות את הדימוי."

לא מדובר בתהליך עבודה מעט אבסורדי? השקעה רבה כל כך במשהו שאמור להיהרס?
"לא, בכלל לא, זה מתמסגר לתוך רגע של זיכרון וכך ממשיך להתקיים. בעיניי הצילום חשוב בהרבה מהסט. בגלל זה אני משתמשת במצלמות חדשות עם רזולוציה גבוהה מאוד, כדי שיראו את כל הפרטים. אני צריכה לחשוב מראש איך אני מייצרת מקומות מטושטשים לעיני מצלמה שקולטת בחדות כל מילימטר. זה המקום שמנסה לשמר בדיוק את הקו הזה - בין הפיתוי שבאשליה לפירוץ שלה".

הרצון של וגנר לאפשר לצופה להבין שמדובר בעצם בפברוק, לא ללכת שבי אחרי היופי, בא לידי ביטוי באסתטיקה הלא גמורה, בהחצנה של החומרים. לא לוקח זמן רב להבחין בחוטי הדיג המחזיקים את הקטטוסים, לראות את הניילון והנייר. התוצאה מפעימה. היא מחברת את הצופה לנוסטלגיה, לחוויה, ובאותו זמן חושפת את הפער בין המיתוס לבין החומרים שבונים אותו. אבל החוויה תלויה גם בצופה. אביה, שהגיע לביקור בסטודיו ב-2002 והיה עד לסט ההתפוצצויות הראשון, התרגש התרגשות שלמה, תמימה. "הוא אמר שהוא מרגיש בדיוק כמו שהרגיש בתעלה בסיני במלחמת יום כיפור".

עד היום הציגה וגנר בגלריות ובמוזיאונים באירופה ובארצות הברית, וכמעט שלא הציגה בארץ. היא השתתפה בכמה תערוכות קבוצתיות במוזיאון תל אביב ובבית האמנים, ולפני כחצי שנה הציגה תערוכת יחיד בגלריה דנה בקיבוץ יד מרדכי. ממחר תציג את תערוכת היחיד שלה, "חריגות נוף", בגלריה דן בתל אביב, שם יוצגו לצד עבודות קיימות כמה עבודות חדשות מסדרת ההתפוצצויות וכן ציורי קיר של פנים חורבות.

"שדה", 2012. "קצת חשיבה של ציור"

על רקע השנים הרבות בחו"ל, מפתיע לגלות עד כמה הדימויים והטכניקה של וגנר מתכתבים עם עבודות של אמנים מקומיים. מגדל השמירה מעלה בזיכרון את עבודת הווידאו של יעל ברטנא, שהקימה בפולין אתר של חומה ומגדל (עבודה שהוצגה כחלק מטרילוגיה בביתן הפולני בביאנלה האחרונה בוונציה). תצלום עמק יזרעאל, שעשוי מפיסות של בדים וניירות, כמו גם ההתפוצצויות העשויות מפרגמנט וצמר גפן, מזכירים את המיצבים המרהיבים של גל וינשטיין, שעשויים מחומרים דומים. "אני מודעת לדמיון", אומרת וגנר. "מאוד מעניין לראות את העבודות של גל ושלי. ראיתי כמה דברים שעסקתי בהם מופיעים בעבודות שלו, ובאמת הייתי שמחה לדבר איתו. בסופו של דבר כולנו שוחים באותה הבריכה".

אבל גם אם מדובר באותה בריכה, לוגנר חשוב להדגיש שבניגוד לאמנים ישראלים שעוסקים בחומרי הצינורות בעין ביקורתית, העבודות שלה "אינן מגיעות ממקום שמדבר סרה בישראל, אלא ממקום ששותף לו כמעט כל מי שגדל בארץ על האידאולוגיה הצינית, מקו התפר שבין הגעגועים למקומות האלה ולנופים שכבר אינם לבין המודעות הטוטאלית לבעייתיות שבהם".

אז יש סיכוי שתחזרי לארץ?

"יש הרבה מחשבות על לחזור, בעיקר מאז שנולדו הילדים. ברגע שהם נולדו הבנתי את הארעיות של החיים פה בלי אמא ואבא ומשפחה לידי, אבל גם יותר קשה לחזור כשיש משפחה. אחרי 15 שנה נהפכו פתאום החיים כאן, שקודם היו בחירה, למצב שלא פשוט לפרום. בעלי הוא פיזיקאי גרמני שפגשתי בניו יורק, ושנינו חולקים את תחושת החיים על התפר - רק שאצלו התפר הוא בין גרמניה לניו יורק. זה מעין מצב קיומי של עיסוק יומיומי בשאלות של בית ושייכות, שאלות שבכלל לא קיימות אצל החברים שלי בארץ ושמזמן נפתרו אצל אלה שחזרו ארצה. אני חיה בתוך געגוע תמידי. הבית אצלי הוא תמיד הארץ, אבל פה זה המקום שבו אני גרה רוב הזמן".

Recommended by

כתבות נוספות

לצלול אל קישון - סדרה תיעודית על אבי ההומור הישראלי

ישראלית בכירה ביאהו, יואל מארק, בדרך לעבור לאמזון

נחום ביתן מעלה מחירים עם רשת עירונית חדשה

תוכן ממומן
מי הם 10 היינות האהובים על השפים והברמנים בישראל ידיעות אחרונות

תוכן ממומן
הילד לא רוצה לצחצח שיניים? כל הפתרונות mako

תוכן ממומן
היעד המשפחתי המבוקש ביותר לראש השנה Club Med

תוכן ממומן
משקיע בבורסה דרך הבנק? הגיע הזמן שתפסיק להיות פראיר מיטב דש

2 תגובות

כתוב תגובה

2. אז כנראה שכל אחד יכול להיות אמן ג'ק, (16.09.12)

1. אהבתי (ל"ת) רונית, (06.09.12)

באזז

שף זוכה כוכב מישלן: תשכחו מכל מה שידעתם, זו הדרך להכין חביתה שירות כלכליסט 21:41

מלחמה באקדמיה: שני בכירים במרכז הבינתחומי הודחו ספי קרופסקי 06:52

MeMed גייסה 30 מיליון דולר: "נסללת הדרך להתפתחויות ושת"פ" עומר כביר 19:25

ישראלית בכירה ביאהו. יואל מארק.

נחום ביתן מטלה מחירים עם רשת

צה"ל מונט בנייה בגבעת אולגה מסיכה

פרויקטים מיוחדים

המהפכה האמזונית: הכל על החברה ששינתה את העולם

פרויקט נוסטלגי בשלושה חלקים – מוזיקה, טכנולוגיה

נשים ועסקים: 27 נשים בחרו את אשת השנה שלהן

הכי טרי, מקורי וטעים: לבשל עם עונות השנה

חלון לנשמה: 37 אנשים פתחו לנו חלון לנוף הנשקף מביתם

דואר אדום

ניוזלטר

תיק אישי

RSS

התראות

כלכליסט
ביוטוב

נגישות

מינוי לעיתון

טוויטר

פייסבוק

המערכת
אודות כלכליסט
תנאי שימוש
מדיניות פרטיות
עמוד מט"ח כללי
ארכיון השערים

כתבו לנו
שער הדולר
ההנהלה
ועידות כלכליסט
הפורן לדף הבית
שערי מניות
המרת מט"ח

כלכליסט מפת האתר
אתר נגיש
המייל האדום
שער היורו
פרסמו אצלנו
כלכליסט אצלך באתר
קריקטוריסט

כלכליסט